

STAVOVI TRENERA O VAŽNOSTI VLASTITIH PEDAGOŠKIH KOMPETENCIJA I ODGOJNOJ ULOZI SPORTA U RADU S DJECOM I MLADIMA

Mislav Katavić⁸⁷, mag.paed, OŠ Ravne njive - Neslanovac Split

Prof.dr.sc. Anita Zovko⁸⁸, Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet - Odsjek za pedagogiju

Jelena Vukobratović⁸⁹, mag.paed., Prirodoslovna i grafička škola Rijeka

Sažetak: Sport kao organizirana aktivnost ima odgojnu ulogu i potiče cjelokupan razvoj djece i mladih, a trener je pritom temeljni akter o čijim pedagoškim kompetencijama ovisi uspješnost i smjer ostvarivanja tako definirane uloge sporta. Stoga je ovaj rad usmjeren na istraživanje stavova trenera o navedenom. Cilj je bio utvrditi iskazuju li treneri, koji izražavaju pozitivne stavove o ulozi sporta za djecu i mlade, i pozitivne stavove o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija u radu s djecom i mladima. Provedeno je korelacijsko istraživanje kojim se ispitala povezanost stavova trenera o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija i odgojnoj ulozi sporta u radu s djecom i mladima. Ispitivanje je obuhvatilo 40 ispitanika s područja grada Splita koji rade s djecom i mladima u dobi od šest do devetnaest godina u različitim sportovima te koji su dobrovoljno ispunili upitnik sa skalama procjena stavova. Rezultati su potvrdili hipotezu i pokazali kako je porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta pozitivno povezan sa stavovima o važnosti pedagoških kompetencija. Pokazano je i kako je porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta praćen porastom razine stavova o važnosti pedagoških kompetencija, kao i obrnuto.

Ključne riječi: sportski trener, pedagoške kompetencije, sport, odgoj

UVOD

Sport, kao jedan od aspekata tjelesne kulture, nudi osobi priliku za tjelesni, socijalni i psihološki razvoj stoga je vrlo važno da sredina u kojoj djeca i mladi treniraju stvara pozitivne preduvjete u kojima oni mogu maksimalno razvijati svoje predispozicije (Kuljić, Čokorilo i Grk, 2011). Za stvaranje takvih preduvjeta najvažniji je trener koji, kako bi uspio omogućiti svakom djetetu da se u potpunosti ostvari, mora moći razumjeti potrebe djece koju trenira te biti upoznat s njihovim osobinama, pravima i razvojnim karakteristikama (Mihovec i Ružić, 2010). Pri tome je važno i njegovo shvaćanje sporta kao odgojnog procesa, ali i shvaćanje važnosti vlastitih pedagoških kompetencija za uspješnost u tom procesu. Zahtjevnju odgojnu ulogu sporta mogu ispuniti samo oni treneri koji posjeduju visoku razinu pedagoške kompetentnosti te koji konstantno evaluiraju sebe, svoja ponašanja i svoju pedagošku praksu (Kuljić, Čokorilo i Grk, 2011).

Uloga trenera i njegovi stavovi o važnosti pedagoških kompetencija izuzetno su značajni za osobni i profesionalni razvoj djece i mladih, kao osoba i kao sportaša, odnosno za uspješnost ostvarivanja sportskog procesa u svim njegovim aspektima, a posebice u njegovom odgojnom djelovanju. Stoga, ovim istraživanjem pokušat će se utvrditi iskazuju li treneri, koji izražavaju pozitivne stavove o ulozi sporta za djecu i mlade, i pozitivne stavove o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija u radu s djecom i mladima. Pritom, u istraživanju povezanosti posebna pozornost će se

⁸⁷ mislav.katavic@gmail.com

⁸⁸ anita.zovko@uniri.hr

⁸⁹ jelena.vukobratovic@skole.hr

posvetiti ispitivanju razlika s obzirom na socio-demografska obilježja - spol, dob, godine staža, razina obrazovanja, sudjelovanje u stručnim usavršavanjima i sport kojim se treneri bave kao i dob djece koju treniraju.

PREDMET ISTRAŽIVANJA

Kako je u prethodnim poglavljima navedeno postoje brojni čimbenici koji utječu na kvalitetu rada trenera. Brojni autori (Armour, 2011; Bosnar, Balent, 2009; Cassidy, Jones, Potrac, 2009; Jones, Hughes, Kingston, 2008; Lyle, 2002; Miljković, 2009) ističu odgojnu ulogu sporta i važnost uloge trenera u tom procesu, dok drugi (Bizjak Slanić, 2013; Cushion, Armour, Jones, 2012; Čustonja, Jukić, Milanović, 2011; Gilbert, Nater, Siwik, Gallimore, 2010) ističu važnost pedagoških kompetencija trenera za ostvarivanje odgojne uloge sporta uopće. No vrlo mali broj je autora i istraživanja koji se bave ili ispituju stavove samih trenera o navedenim pitanjima i njihovoj međusobnoj povezanosti. Cassidy, Jones, Potrac (2009) ističu kako praksu trenera oblikuju njihova osobna uvjerenja i vrijednosti i kako manjak istraživanja u tom području utječe na diskreditaciju te problematike u sportu. Stoga će ovaj rad nastojati ispitati povezanost između stavova trenera koji rade s djecom i mladima o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija i stavova o odgojnoj ulozi sporta kako bi se pridonijelo usmjeravanju interesa za daljnjim istraživanjima ovog područja.

HIPOTEZA

Treneri koji izražavaju pozitivne stavove o odgojnoj ulozi sporta za djecu i mlade, iskazivat će i pozitivne stavove o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija u radu s djecom i mladima.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Utvrđiti postoji li pozitivna povezanost između dvije varijable iskazane u hipotezi, odnosno utvrđiti iskazuju li treneri, koji izražavaju pozitivne stavove o ulozi sporta za djecu i mlade, i pozitivne stavove o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija u radu s djecom i mladima.

METODA ISTRAŽIVANJA

U empirijskom dijelu rada koriste se kvantitativne metode koje biokemijski testiraju postavljene hipoteze istraživanja. Za potrebe istraživanja korišten je anketni upitnik kao instrument istraživanja te je proveden među 40 ispitanika iz grada Splita koji su se dobrovoljno javili za sudjelovanje u istraživanju. Instrument se sastoji od 3 dijela, i to dio koji se odnosi na temeljna obilježja ispitanika, seta tvrdnji kojima se ispituju stavovi o odgojnom djelovanju sporta te seta tvrdnji kojima se ispituju stavovi o važnosti pedagoških kompetencija. Za mjerenje stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija koristi se Likertova mjerna skala sa rasponom vrijednosti od 1 do 5. Valjanost mjernih skala kojima se ispituju stavovi o odgojnom djelovanju sporta i stavovi o važnosti pedagoških kompetencija provjerava se Cronbach alpha pokazateljem unutarnje dosljednosti. U radu se koriste metode deskriptivne statistike kod utvrđivanja srednje vrijednosti, kao i pokazatelja raspršenosti numeričkih vrijednosti. Upotrebom metoda tabelarnog prikazivanja prezentira se struktura odgovora na anketna pitanja, dok se povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija testira Pearsonovim koeficijentom korelacije, dok se kod testiranja unutar poduzoraka s obzirom na temeljna obilježja koristi Spearmanov koeficijent korelacije budući da poduzorci predstavljaju mali uzorak. Heterogenost u razdiobi s obzirom na temeljna obilježja testira se Hi kvadrat testom.

Analiza je rađena u statističkom softveru SPSS 25. Prije početka istraživanja provedeno je testiranje pouzdanosti mjerne skale. Vrijednost Cronbach alfa pokazatelja je 0,529, odnosno ispod granične vrijednosti 0,7 te se utvrdilo da je prisutna niska, ali prihvatljiva razina unutarnje dosljednost prisutna među tvrdnjama koje kreiraju dimenziju promatranja stavova o odgojnom djelovanju sporta, odnosno može se donijeti zaključak da je opravdano zajedničko korištenje 8 odabranih čestica kod kreiranja vrijednosti pokazatelja. Također se utvrdilo da je prisutna niža, ali prihvatljiva razina unutarnje dosljednost prisutna među tvrdnjama koje kreiraju dimenziju promatranja stavova o važnosti pedagoških kompetencija, odnosno može se donijeti zaključak da je opravdano zajedničko korištenje 6

odabranih čestica kod kreiranja vrijednosti pokazatelja (vrijednost Cronbach alfa pokazatelja je 0,648, odnosno ispod granične vrijednosti 0,7).

REZULTATI ISTRAŽIVANJA**Sociodemografska obilježja**

Prosječna starosna dob ispitanika je 33,35 godina sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 7,64 godine, dok je prosječan rad u struci 8,23 godine sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 5,97 godina.

Tablica 1. Prosječna dob ispitanika

	N	Prosjek	Stand. dev.
DOB:	40	33,35	7,64
GODINE STAŽA U STRUCI:	40	8,23	5,97

Tablica 2. Sociodemografska obilježja ispitanika

	n	%	X ²	P*		
SPOL						
MUŠKO	26	65,00	3,60	0,058		
ŽENSKO	14	35,00				
OBRAZOVANJE						
PREDDIPL. SVEUČ. STUDIJ KINEZILOGIJE	2	5,00	12,60	0,006		
DIPLOMSKI SVEUČ. STUDIJ KINEZILOGIJE	17	42,50				
SPEC. STRUČNI STUDIJ KINEZILOGIJE	8	20,00				
PROGRAMI OSPOSOBLJAVANJA/LICENCIRANJA	13	32,50				
SPORT KOJI PODUČAVATE:						
NOGOMET	13	32,5	--	--		
PLES	5	12,5				
FITNES	1	2,5				
VESLANJE	1	2,5				
PLIVANJE	2	5				
ODBOJKA	1	2,5				
KARATE	1	2,5				
GIMINASTIKA	1	2,5				
VATERPOLO	5	12,5				
KOŠARKA	3	7,5				
VIŠE SPORTOVA	7	17,5				
RASPON U DOBI DJECE ILI MLADIH KOJE TRENIRATE:						
6-12	14	35,00			4,00	0,261
12-16	12	30,00				
16-19	8	20,00				
3-6	6	15,00				
Organizira li ustanova u kojoj ste zaposleni stručna usavršavanja ili Vam plaća sudjelovanje u stručnim usavršavanjima van ustanove?						
DA	19	47,50	0,10	0,752		

Poremećaji u ponašanju djece i mladih

NE	21	52,50		
Sudjelujete li u stručnim usavršavanjima koje sami privatno financirate?				
DA	26	65,00	3,60	0,058
NE	14	35,00		

Treneri muškog spola su zastupljeni sa 12 ispitanika više u odnosu na trenerice ($X^2=3,60$; $p=0,058$). Najčešći sport koji podučavaju ispitanici treneri je nogomet ($n=13$; 32,50%). Rezultati pokazuju da najveći broj ispitanika trenira djecu/mlade starosne dobi od 6-12 godina, te ih je za 8 više u odnosu na broj trenera koji treniraju djecu starosne dobi od 3 do 6 godina ($X^2=4,00$; $p=0,261$). Za 2 ispitanika trenera je veći broj onih kojima ustanova u kojoj su zaposleni organizira stručna, usavršavanja ili im plaća sudjelovanje u stručnim usavršavanjima van ustanove ($X^2=0,10$; $p=0,752$). Za 12 je veći broj ispitanika trenera koji sudjeluju na stručnim usavršavanjima koje sami privatno financiraju ($X^2=3,60$; $p=0,058$).

Tablica 3. Stavovi ispitanika o odgojnom djelovanju sporta

	n	Prosjek	Stand. dev.	Medijan	IQR
Usvajanje odgovornosti (npr. dolazak na vrijeme, poštivanje pravila, briga za opremu i sl.) koju će djeca i mladi primjenjivati i u drugim područjima života, važnije je od sportskih rezultata.	40	4,70	0,46	5,00	(4,00-5,00)
Od samog sportskog uspjeha, važniji je način kako se do tog uspjeha dolazi, tj. rezultati koje djeca i mladi ostvaruju trebali bi uvijek biti u duhu fair playa.	40	4,78	0,42	5,00	(5,00-5,00)
Važno je često davati podršku i pozitivnu povratnu informaciju kako ne bi djeci i mladima narušili samopouzdanje i uživanje u sportu, čak i kad su njihovi rezultati lošiji naspram drugih.	40	4,78	0,48	5,00	(5,00-5,00)
Djeca s pozitivnim karakternim osobinama (npr. marljivost, pristojnost, odgovornost i sl.), a slabijom sportskom izvedbom trebaju imati prednost pred djecom s boljom sportskom izvedbom koja nemaju pozitivne karakterne osobine.	40	3,65	1,03	4,00	(3,00-4,00)
Sportski uspjeh, kao što ovisi o fizičkoj pripremljenosti i uvježbanosti, jednako tako ovisi i o psihološkom razvoju sportaša, odnosno prvenstveno o njegovoj sposobnosti prepoznavanja vlastitih osjećaja (i/ili osjećaja drugih u timu) te odabiru prikladnog ponašanja u odnosu na sport ili druge.	40	4,60	0,67	5,00	(4,00-5,00)
Treninzi nisu okruženje u kojem bi djeca i mladi trebali učiti kako otvoreno komunicirati, rješavati svoje probleme ili konflikte (s trenerom i/ili drugima u timu), time bi se trebali baviti drugi stručnjaci i obitelj, a na trening bi trebali dolaziti spremni na rad.*	40	2,15	1,25	2,00	(1,00-3,00)
Djeca i mladi koji usvajaju zdrave životne navike, tj. odgovornost prema vlastitom zdravlju, obrazovanju i u odnosu prema svojoj okolini postaju uspješniji sportaši, nego oni koji imaju talent, ali ne i zdrave životne navike.	40	3,85	1,14	4,00	(3,00-5,00)
Uspjeh u sportu vezan je prvenstveno uz talent te osobe, ako nema talenta osoba će brzo ispasti iz sporta kada shvati da "nije za to", a pristup, komunikacija i postupci trenera ne mogu na to utjecati.*	40	2,48	1,18	2,00	(1,50-3,00)
stavovi o odgojnom djelovanju sporta	40	4,22	0,43	4,31	(3,94-4,50)

*Kod računanja ukupne razine stavova o odgojnom djelovanju sporta koristile su se inverzne vrijednosti

Ukupna razina stava o odgojnom djelovanju sporta je 4,22 sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 0,43. Riječ je o visokoj razini slaganja (prosječna vrijednost veća od centralne vrijednosti 3 korištene mjerne ljestvice). Najviša razina slaganja utvrđena je na tvrdnje „Od samog sportskog uspjeha, važniji je način kako se do tog uspjeha dolazi, tj. rezultati koje djeca i mladi ostvaruju trebali bi uvijek biti u duhu fair playa.“, te „Važno je često davati podršku i pozitivnu povratnu informaciju kako ne bi djeci i mladima narušili samopouzdanje i uživanje u sportu, čak i kad su njihovi rezultati lošiji naspram drugih.“ gdje je utvrđena prosječna razina slaganja 4,78, dok je najniža razina slaganja utvrđena na tvrdnju „Treninzi nisu okruženje u kojem bi djeca i mladi trebali učiti kako otvoreno komunicirati, rješavati svoje probleme ili konflikte (s trenerom i/ili drugima u timu), time bi se trebali baviti drugi stručnjaci i obitelj, a na trening bi trebali dolaziti spremni na rad.“ gdje je utvrđena prosječna razina slaganja 2,15 sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 1,25.

Tablica 4. Važnost pedagoških kompetencija

	n	Prosjek	Stand. dev.	Medijan	IQR
Pedagoško-psihološki sadržaji su neophodni u mom poslu i redovito ih pratim i proučavam.	40	4,45	0,75	5,00	(4,00-5,00)
Moj posao je prvenstveno usmjeren na sportsku izvedbu i rezultat, a svi ostali problemi koje djeca i mladi možda imaju trebali bi se rješavati u obitelji, školi ili s drugim stručnjacima.*	40	1,68	0,86	1,00	(1,00-2,00)
Dodatno pedagoško obrazovanje ne bi mi moglo pomoći u postizanju boljih sportskih rezultata kod djece i mladih.*	40	1,70	1,11	1,00	(1,00-2,00)
Ako imam problem u timu/sa sportašem, uvijek se pokušavam dodatno informirati i raditi na svojim pedagoškim kompetencijama.	40	4,63	0,63	5,00	(4,00-5,00)
Stručna usavršavanja s pedagoško-psihološkim sadržajima su nepotrebna i samo oduzimaju vrijeme.*	40	1,25	0,71	1,00	(1,00-1,00)
Djeca i mladi se u današnjem svijetu nalaze i žive u sve zahtjevnijim okolnostima i bez stalnog pedagoškog usavršavanja ne može se kao trener napredovati u ovom poslu.	40	4,38	0,95	5,00	(4,00-5,00)
stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	40	4,47	0,51	4,67	(4,25-4,83)

Ukupna razina stava o važnosti pedagoških kompetencija je 4,47 sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 0,51. Riječ je o visokoj razini slaganja (prosječna vrijednost veća od centralne vrijednosti 3 korištene mjerne ljestvice). Najviša razina slaganja je utvrđena na tvrdnju „Ako imam problem u timu/sa sportašem, uvijek se pokušavam dodatno informirati i raditi na svojim pedagoškim kompetencijama.“ gdje je utvrđena prosječna razina slaganja 4,63 sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 0,63., dok je najniža razina slaganja utvrđena na tvrdnju „Stručna usavršavanja s pedagoško-psihološkim sadržajima su nepotrebna i samo oduzimaju vrijeme“ gdje je utvrđena prosječna razina slaganja 1,25 sa prosječnim odstupanjem od aritmetičke sredine 0,71.

Tablica 5. Stavovi o odgojnom djelovanju sporta

Testiranje povezanosti

		stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
stavovi o odgojnom djelovanju sporta	R	,542**
	p*	<,001
	N	40

*Pearsonova korelacija

Porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta pozitivno je povezan sa stavovima o važnosti pedagoških kompetencija, odnosno porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta je praćen porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($r=0,542$; $p<0,001$).

Tablica 6. Razlika u povezanosti prema spolu

Razlika u povezanosti prema spolu

		Muški	Ženski
		stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
stavovi o odgojnom djelovanju sporta	Rho	,628**	0,417
	p*	<,001	0,069
	N	26	14

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera muškog spola je pozitivna, umjerena i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,628$; $p<0,001$), dok povezanost kod žena nije utvrđena ($\rho=0,417$; $p=0,069$).

Tablica 7. Razlika u povezanosti prema dobnoj skupini

Razlika u povezanosti prema dobnoj skupini

		do 30 godina	31 do 40 godina	41 do 50 godina
		stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
Spearman's rho	o rho	0,452	,576**	,943**
	p*	0,052	0,005	0,001
	N	14	19	7

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera starosne dobi do 30 godina nije utvrđena ($\rho=0,452$; $p=0,052$). Kod trenera starosne dobi između 31 i 40 godina je utvrđena pozitivna, umjerena i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,576$; $p=0,005$). Kod trenera starosne dobi između 41 do 50 godina je utvrđena pozitivna, jaka i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,943$; $p=0,001$).

Tablica 8. Razlika u povezanosti prema stažu

Razlika u povezanosti prema stažu

				do 5 godina	6 do 10 godina	11 do 15 godina	Više od 15 godina staža
				stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
Spearman's rho	stavovi o odgojnom djelovanju sporta	rho		0,469**	,452	,894**	,925**
			p*	0,029	0,070	0,020	0,004
			N	17	12	5	6

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera sa radnim stažem do 5 godina je pozitivna, slaba i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,469$; $p=0,029$), dok povezanost kod trenera sa radnim stažem od 6 do 10 godina nije utvrđena ($\rho=0,452$; $p=0,070$). Kod trenera sa stažem od 11 do 15 godina utvrđena je pozitivna, jaka i statistički značajna povezanost, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,894$; $p=0,020$), te kod trenera sa stažem većim od 15 godina je utvrđena također pozitivna, jaka i statistički značajna povezanost, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,925$; $p=0,004$).

Tablica 9. Stavovi o odgojnom djelovanju sporta

Razlika u povezanosti prema dobi djece

				Od 3 do 6 godina	Od 6 do 9 godina	Od 12 do 16 godina	Od 16 do 19 godina
				stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
Spearman's rho	stavovi o odgojnom djelovanju sporta	rho		0,277	0,337	,653**	,851**
			p*	0,297	0,119	0,011	0,004
			N	6	14	12	8

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera koji treniraju djecu starosne dobi od 3 do 6 godina nije utvrđena ($\rho=0,277$; $p=0,297$), kao niti kod trenera koji treniraju djecu starosne dobi od 6 do 9 godina ($\rho=0,337$; $p=0,119$). Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera koji treniraju djecu starosne dobi od 12 do 16 godina je pozitivna, umjerena i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,653$; $p=0,011$), dok je povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera koji treniraju djecu starosne dobi od 16 do 19 godina pozitivna, jaka i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,851$; $p=0,004$).

Tablica 10. Razlika u povezanosti prema organizaciji u ustanovi *Spearmanova korelacija

Razlika u povezanosti prema organizaciji u ustanovi

		Da	Ne
		stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
stavovi o odgojnom djelovanju sporta	rho	,814**	0,335
	p*	<0,001	0,069
	N	19	21

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera gdje ustanova u kojoj su zaposleni organizira stručna usavršavanja ili plaća sudjelovanje u stručnim usavršavanjima van ustanove je pozitivna, jaka i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,814$; $p<0,001$), dok povezanost kod trenera gdje ustanova u kojoj su zaposleni ne organizira stručna usavršavanja i ne plaća sudjelovanje u stručnim usavršavanjima van ustanove nije utvrđena ($\rho=0,335$; $p=0,069$).

Tablica 11. Razlika u povezanosti prema pohađanju stručnih seminara *Spearmanova korelacija

Razlika u povezanosti prema pohađanju stručnih seminara

		Da	Ne
		stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija
stavovi o odgojnom djelovanju sporta	Rho	,654**	0,308
	p*	<0,001	0,142
	N	26	14

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera koji sudjeluju na stručnim usavršavanjima koji sami privatno financiraju je pozitivna, umjerena i statistički značajna, odnosno porast razine stava o odgojnom djelovanju sporta je povezan sa porastom razine stava o važnosti pedagoških kompetencija i suprotno ($\rho=0,654$; $p<0,001$), dok povezanost kod trenera ne sudjeluju na stručnim usavršavanjima koji sami privatno financiraju nije utvrđena ($\rho=0,308$; $p=0,142$).

Tablica 12. Razlika u povezanosti prema obrazovanju

Razlika u povezanosti prema obrazovanju

		PREDDIPL. SVEUČ. STUDIJ KINEZIOLO GIJE	DIPLOMSKI SVEUČ. STUDIJ KINEZIOLOGIJ E	SPEC. STRUČNI STUDIJ KINEZIOLO GIJE	PROGRAMI OSPOSOBLJA VANJA/LICEN CIRANJA	
		stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	stavovi o važnosti pedagoških kompetencija	
Spearman's rho	stavovi o odgojnom djelovanju sporta	rho	n/a	0,189	0,745**	0,507*
		p*	n/a	0,234	0,017	0,039
		N	2	17	8	13

Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija kod trenera sa završenim preddiplomskim studijem nije mogla biti testirana zbog malog broja sudionika. Kod trenera sa završenim diplomskim studijem kineziologije nije utvrđena povezanost ($\rho=0,189$; $p=0,234$). Povezanost između stavova o odgojnom djelovanju sporta i stavova o važnosti pedagoških kompetencija je najveća kod trenera sa završenim specijalističkim stručnim studijem kineziologije gdje je utvrđena pozitivna, umjereno jaka i statistički značajna povezanost ($\rho=0,745$; $p=0,017$).

Među trenerima završenom programima osposobljavanja/licenciranja utvrđena je pozitivna, umjereno jaka i statistički značajna povezanost između razine stava o odgojnom djelovanju sporta i stava o važnosti pedagoških kompetencija ($\rho=0,507$; $p=0,039$).

RASPRAVA

Iz deskriptivnih rezultata je vidljivo kako je u istraživanju sudjelovalo 35% žena i 65% muškaraca, dok iz podataka 39 nacionalnih saveza koje su dostavili Čustonja, Jukić i Milanović (2011) možemo vidjeti kako je od ukupnog broja (8588) osoba koje obavljaju trenerske poslove u Republici Hrvatskoj samo 6% žena. U Splitsko-dalmatinskoj županiji ukupno 584 osobe obavljaju trenerske poslove, a od toga 11,6% žena, dok je ovo istraživanje provedeno samo u gradu Splitu. Što se tiče **obrazovne strukture** ispitanika iz rezultata je vidljivo kako najmanje ispitanika, njih 5%, ima završen preddiplomski sveučilišni studij kineziologije, dok najviše ispitanika, njih 42,5% ima završen diplomski sveučilišni studij kineziologije. Ostali imaju završen specijalistički stručni studij (20% ispitanika) ili završene programe osposobljavanja i licenciranja (32,5% ispitanika). U ovom istraživanju, s obzirom na mali uzorak i kako su se ispitanici javljali dobrovoljno nema ispitanika koji nisu kvalificirani za obavljanje trenerskih poslova. Zanimljivo je te rezultate usporediti s velikom analizom obrazovne strukture trenera (Čustonja, Jukić, Milanović, 2011) prema kojoj na uzorku od 5905 trenera u RH 15,6% ispitanika ima visoku stručnu spremu iz kineziologije, 14,4% višu, a 49,2% ima završene različite programe za osposobljavanje i licenciranje trenera, dok njih 37,2% ne ispunjava

zakonske uvjete za obavljanje trenerskih poslova. Usporedbom ovih rezultata može se postaviti i pitanje o motivaciji ispitanika, odnosno jesu li se za sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno javljali upravo treneri s visokom stručnom spremom koji prepoznaju vrijednost u suradnji znanosti i prakse. Obzirom na sport u kojem rade najviše ispitanika su treneri nogometa (32,5%), dok ostali sportovi ne prelaze 20%, a najmanje sudionika su treneri fitnesa, veslanja, odbojke, karatea i gimnastike. Usporedno s podacima iz 39 sportskih saveza (Čustonja, Jukić, Milanović, 2011) 83,7% trenera radi u pet sportova (nogomet, košarka, rukomet, kuglanje i tenis), a od toga najviše trenera, njih 67%, radi u nogometu.

Nadalje, provedenim istraživanjem prikazano je kako od ukupnog broja ispitanika njih 47,5% zaposleno je u ustanovama koje organiziraju ili financiraju neke oblike stručnog usavršavanja svojim trenerima, dok je ipak većina, njih 52,5% sudionika zaposleno u ustanovama koje ne organiziraju i ne financiraju stručno usavršavanje. Također, zanimljivo je kako se ipak 65% sudionika izjašnjava da sudjeluju u stručnom usavršavanju koje samostalno financiraju izvan ustanove, dok njih samo 35% ne sudjeluje u stručnim usavršavanjima koje treba privatno financirati. Usporedno prema podacima iz 44 nacionalna sportska saveza (Čustonja, Jukić, Milanović, 2011) 89% je odgovorilo kako imaju uspostavljen sustav stručnog usavršavanja trenera u svojoj organizaciji kroz različite seminare, tečajeve, predavanja i radionice i sl. Od toga većina sportskih saveza stručno usavršavanje trenera organizira jednom godišnje (62%), zatim dva do pet puta godišnje organizira 21% saveza, a samo 7% saveza stručno usavršavanje organizira više od 5 puta godišnje. Dodatno, autori koji su proveli ovu analizu naglašavaju kako se i u savezima koji organiziraju više godišnjih događanja radi o lokalno ili regionalno orijentiranim stručnim usavršavanjima te su opet treneri u mogućnosti sudjelovati uglavnom na samo jednom stručnom događanju godišnje. Isto tako, savezi koji imaju uspostavljen sustav stručnog usavršavanja trenera na nacionalnoj razini vrlo često ne okupljaju niti većinu trenera koji djeluju u njihovom sportu, tek 38% saveza svojim sustavom stručnog usavršavanja obuhvaća više od dvije trećine svojih trenera. Rezultati su pokazali kako je porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta pozitivno povezan sa stavovima o važnosti pedagoških kompetencija, tj. može se tvrditi kako porastom razine stavova o odgojnom djelovanju sporta, raste i razina stava o važnosti pedagoških kompetencija te suprotno ($r=0,542$; $p<0,001$). No kad se pogledaju razlike u povezanosti prema spolu vidljivo je kako ova povezanost kod žena nije utvrđena ($\rho=0,417$; $p=0,069$), ali ovo istraživanje imalo je mali broj žena u uzorku (samo 35%) pa bi i to trebalo uzeti u obzir pri interpretaciji rezultata, iako je primjerice istraživanje autora Kuljić, Čokorilo i Grk (2011) koje je ispitivalo odnos socio-profesionalnog statusa trenera i subjektivnog doživljaja vlastite pedagoške kompetencije pokazalo kako se muškarci osjećaju pedagoški kompetentnijim u odnosu na žene. Što se tiče razlika u povezanosti prema dobi sudionika iz rezultata se može utvrditi da porastom starosne dobi raste i povezanost između odgojnog djelovanja sporta i stava o važnosti pedagoških kompetencija. Isto tako, gledajući razlike u povezanosti prema radnom stažu sudionika rezultatima je utvrđeno kako je nakon pet godina staža utvrđen pad povezanosti između razine stava o odgojnom djelovanju sporta i razine stava o važnosti pedagoških kompetencija, nakon čega slijedi jačanje povezanosti povećanjem godina staža. Uspoređujući s rezultatima do kojih su došli autori Kuljić, Čokorilo i Grk (2011) te autori Dimec i Kajtna (2009) mogu se vidjeti određene sličnosti i razlike. Dimec i Kajtna (2009) su pokazali, slično ovom istraživanju, kako se stariji treneri osjećaju pedagoški kompetentnijim, dok je istraživanje autora Kuljić Čokorilo i Grk (2011) pokazalo kako nema razlika u doživljaju pedagoške kompetencije trenera u odnosu na njihovu dob, ali u oba istraživanja je uočljivo kako mlađi treneri imaju tendenciju izražavati se pedagoški kompetentnijima za razliku od njihovih starijih kolega. Također, oba istraživanja pokazali su kako je staž trenera značajan u doživljaju osobne pedagoške kompetencije trenera te kako se pedagoški najkompetentnijim osjećaju treneri početnici koji imaju najmanje godina iskustva rada. Ovakvi rezultati potencijalno su zanimljivi za buduća kvantitativna istraživanja koja bi mogla ispitati utjecaj iskustva na stavove trenera ili buduća kvalitativna istraživanja koja bi mogla opisati kakva iskustva utječu na stavove trenera, odnosno zašto s godinama i radnim stažem opada doživljaj trenera o vlastitoj pedagoškoj kompetenciji, a rastu shvaćanja o važnosti iste. Nadalje, analizirajući rezultate razlika u povezanosti prema dobi djece s kojom ispitanici rade, utvrđeno je da porastom starosne dobi djece raste i razina povezanosti između stava o odgojnom djelovanju sporta i stava o važnosti pedagoških kompetencija. Povezanost je statistički značajna kod starosne dobi djece starije od 12 godina. Usporedno, istraživanje autora Kuljić, Čokorilo i Grk (2011) i istraživanje autora Barić i Kajtna (2007) pokazali su kako se treneri koji treniraju mlađe uzraste

osjećaju pedagoški kompetentnijima pa su rezultati i ovog istraživanja zanimljivi za daljnja istraživanja. Moglo bi se pobliže ispitati i objasniti ovakve razlike te pokazati zašto su pedagoške kompetencije i odgojno djelovanje sporta važniji trenerima koji rade s adolescentima i djecom koja ulaze u adolescenciju, odnosno je li ovo burno razdoblje promjena u razvoju djece povezano s njihovim poimanjem vlastite uspješnosti u radu ili postoje drugi razlozi poput primjerice porasta kompetitivnosti i sportskih natjecanja u starijim dobnim skupinama. Što se tiče razlika u povezanosti prema organizaciji stručnih usavršavanja u ustanovama u kojima sudionici rade, iz rezultata je vidljivo kako je utvrđena pozitivna i statistički značajna povezanost ($\rho=0,814$; $p<0,001$) samo kod ispitanika koji su zaposleni u ustanovama koje organiziraju ili financiraju stručno usavršavanje svojih djelatnika. Isto tako, utvrđena je pozitivna i statistički značajna povezanost ($\rho=0,654$; $p<0,001$) i samo kod trenera koji sudjeluju u privatno financiranim stručnim usavršavanjima. Iz toga bi se moglo zaključiti kako postoji pozitivna povezanost samo kod onih ispitanika koji sudjeluju u stručnim usavršavanjima bez obzira na njihovo financiranje, što može biti korisno za buduća istraživanja o važnosti i utjecaju stručnog usavršavanja. Primjerice, istraživanje autora Vargas-Tonsing (2007) o preferencama trenera za nastavak obrazovanja pokazalo je kako je vjerojatnije da će treneri sudjelovati u stručnim usavršavanjima ako su ona organizirana ili obavezna u ligi u kojoj rade te ako su teme edukacija u skladu s njihovim interesima, a interesi koje je izrazio najveći broj sudionika tog istraživanja su komunikacija s roditeljima i sportašima, motivacijske tehnike i razvoj osobnosti mladih sportaša. S druge strane, autorica Grk (2010) u svom je istraživanju ispitivala odnose između uvjeta koje sportska organizacija pruža trenerima za njihovo pedagoško usavršavanje i njihove svijesti o značaju pedagoške kompetentnosti u njihovom radu. Došla je do spoznaje da su treneri uglavnom zadovoljni brigom sportske organizacije kada je u pitanju njihovo pedagoško usavršavanje i da prilično četo pohađaju seminare preko svoje sportske organizacije, ali ipak nisu u potpunosti zadovoljni postojećim brojem tečajeva za trenere te izražavaju potrebu za povećanjem sadržaja koji se odnose na tematiku njihovog pedagoškog osposobljavanja. Također, utvrđeno je kako postoji statistički značajna povezanost između uvjeta koje pruža sportska organizacija u pogledu pedagoškog usavršavanja trenera i njihove razine svijesti o vlastitim pedagoškim kompetencijama. Zanimljivo je promotriti i razlike u povezanosti prema obrazovanju sudionika gdje je utvrđena pozitivna i statistički značajna povezanost kod trenera sa završenim specijalističkim stručnim studijem kineziologije ($\rho=0,745$; $p=0,017$) i kod trenera sa završenim programima osposobljavanja ili licenciranja ($\rho=0,507$; $p=0,039$), što bi se moglo usporediti s istraživanjem autora Kuljić, Čokorilo i Grk (2011) koji su pokazali kako postoji značajna razlika u doživljaju pedagoške kompetencije trenera u odnosu na stupanj obrazovanja te kako oni treneri s visokom stručnom spremom sebe doživljavaju kao pedagoški kompetentnije.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U istraživanju se ispitivalo iskazuju li treneri, koji izražavaju pozitivne stavove o ulozi sporta za djecu i mlade, i pozitivne stavove o važnosti vlastitih pedagoških kompetencija u radu s djecom i mladima. Rezultati istraživanja potvrdili su postavljenu hipotezu i pokazali kako je porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta pozitivno povezan sa stavovima o važnosti pedagoških kompetencija. Pokazano je kako je porast razine stavova o odgojnom djelovanju sporta praćen porastom razine stavova o važnosti pedagoških kompetencija, kao i obrnuto. Dobiveni rezultati ukazuju na vrlo važan zaključak: porastom starosne dobi trenera raste i povezanost odgojnog djelovanja sporta i stava o važnosti pedagoških kompetencija. Utvrđeno je kako porastom starosne dobi djece raste i razina povezanosti između stava o odgojnom djelovanju sporta i stava o važnosti pedagoških kompetencija, a ta povezanost je najznačajnija kod djece starije od 12 godina. Rezultati ukazuju i na pozitivnu povezanost kod trenera koji sudjeluju u stručnim usavršavanjima (bez obzira organizira li ih ustanova ili ih sami financiraju). Dobiveni rezultati i saznanja mogu ponuditi interes za buduća istraživanja ove problematike.

LITERATURA

- Armour, K. (2013): Sport pedagogy. Routledge, London.
- Barić, R., Kajtna, T. (2007): Treneri mladih sportaša u ekipnim i individualnim sportovima. U: Jukić, I., Milanović, D., Šimek, S. (ur.): Zbornik 5. godišnje međunarodne konferencije Kondicijska priprema sportaša. SENS, Zagreb, 355-360.
- Barić, R., Smiljka, H. (2006): Psihosocijalni i odgojni aspekti interakcije trenera i djeteta sportaša. U: Grgurić, J., Batinica, M. (ur.): Sport i zdravlje djece i mladih – Zbornik radova. Quo vadis tisk, Zagreb, 78-83.
- Barnes, G. M., Reifman, A. S., Farrell, M. P., Dintcheff, B. A. (2000): The effects of parenting on the development of adolescent alcohol misuse: a six-wave latent growth model. *Journal of Marriage and Family*, 62, 175-177.
- Bizjak-Slanić, K. (2013): Je li praktična pedagoška obuka studenata tjelesnoga odgoja dovoljno učinkovita? *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15 (3), 11-37.
- Bosnar, K., Balent, B. (2009): Uvod u psihologiju sporta: priručnik za sportske trenere. Kineziološki fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Cassidy, T., Jones, R., Potrac, P. (2009): Understanding sports coaching. Routledge, London.
- Côté, J., Strachan, L., Fraser-Thomas, J. (2008): Participation, personal development and performance through youth sport. U: Holt, N. L. (ur.): Positive youth development through sport. Routledge, New York, 34-45.
- Cushion, C., Armour, K., Jones, R. (2012): Coach education and Continuing Professional Development: Experience and Learning to Coach. *Quest*, 55 (3), 215-230.
- Čustonja, Z., Jukić, I., Milanović, D. (2011): Treneri i stručni poslovi u hrvatskome športu, projektna studija, (elaborat).
- Dimec, T., Kajtna, T. (2009): Psihološke karakteristike mladih i starijih trenera. *Kinesiology*, 42 (2), 172-180.
- Dixon, P.L. (1984): *The Olympian*. Fortune Publishing, Santa Barbara.
- Frntić, R. (2005): Šport i humanizam. Euroknjiga, Zagreb.
- Gilbert, W., Nater, S., Siwik, M., Gallimore, R. (2010): The Pyramid of Teaching Success in Sport: Lessons from Applied Science and Effective Coaches. *Journal of Sport Psychology in Action*, 1 (2), 86-94.
- Grk, M. (2010): Pedagoške kompetencije trenera u organizaciji koja uči. U: Mikalački, M. (ur.): Prvi međunarodni naučno-stručni skup studenata „Mladi o sportskoj nauci i struci“. Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Novi Sad, 9-18.
- Havelka, N., Lazarević, Lj. (1981): Sport i ličnost. Sportska knjiga, Beograd.
- Holt, N. L., Sehn, Z. L. (2008): Processes associated with positive youth development and participation in competitive youth sport. U: Holt, N. L. (ur.): Positive youth development through sport. Routledge, New York, 24-33.
- Holt, N. L. (2008): Introduction: positive youth development through sport. U: Holt, N. L. (ur.): Positive youth development through sport. Routledge, New York, 1-5.
- Jones, R. L., Hughes, M., Kingston, K. (2008): An introduction to sports coaching: From science and theory to practice. London-New York, Routledge.
- Kane, J. E. (1972): Psychological aspects of physical education and sport. Routledge, London.

- Katz, L. G., McClellan, D.E. (1999): Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije. Educa, Zagreb.
- Kuljić, R., Čokorilo, R., Grk, M. (2011): Socio-profesionalni status trenera i doživljaj sopstvene pedagoške kompetencije. Antropološki aspekti sporta, fizičkog vaspitanja i rekreacije, 2 (1), 65-75.
- Lorente, F. O., Souville, M., Griffet, J., Grelot, L. (2004): Participation in sports and alcohol consumption among French adolescents'. Addictive Behaviours, 29, 941-946.
- Lyle, J. (2002): Sports Coaching Concepts: A framework for Coaches' Behaviour. Routledge, London.
- Miljković, D. (2009): Pedagogija za sportske trenere. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Peretti-Watel, P., Guagliardo, V., Verger, P., Pruvost, J., Mignon, P., Obadia, Y. (2003): Sporting activity and drug use: alcohol, cigarette and cannabis use among elite student athletes. Addiction, 98, 1249-1256.
- Vargas-Tonsing, T. (2007): Coaches' Preferences for Continuing Coaching Education. International Journal of Sport Science and Coaching, 2 (1), 25-35.
- Vasta, R., Haith, M.M., Miller, S.A. (1997): Dječja psihologija. Jastrebarsko, Naklada slap.
- Zarrett, N., Lerner, R. M., Carrano, J., Fay, K., Peltz, J. S., Li, Y. (2008): Variations in adolescent engagement in sports and its influence on positive youth development. U: Holt, N. L. (ur.): Positive youth development through sport. Routledge, New York, 9-23.
- Zulić, A., Frapporti-Roglić, M. (2013): Psihologija i pedagogija sporta. Hrvatski nogometni savez, Nogometna akademija, Zagreb.

***COACHES' ATTITUDES ON THE IMPORTANCE ON THE OF THEIR OWN PEDAGOGICAL
COMPETENCES AND THE EDUCATIONAL ROLE OF SPORT IN WORKING WITH
CHILDREN AND YOUTH***

Summary

Sport as an organized activity has an educational role and encourages the overall development of children and youth, and the coach is a fundamental actor on whose pedagogical competencies depends on the success and direction of achieving the afore-defined role of sport. Therefore, this paper is aimed at exploring the attitudes of trainers about the above mentioned. The aim was to determine whether coaches, who express positive attitudes about the role of sport for children and youth, also express positive attitudes about the importance of their own pedagogical competencies in working with children and youth. A correlation study was conducted to examine the relationship between coaches' attitudes about the importance of their own pedagogical competencies and of the educational role of sports in working with children and youth. The survey included 40 respondents from the city of Split who work with children and young people aged six to nineteen in various sports and who voluntarily completed a questionnaire with attitudes assessment scales. The results confirmed the hypothesis and showed that the increase in the level of attitudes about the educational performance of sports is positively related to attitudes about the importance of pedagogical competencies. It is also shown that the increase in the level of attitudes about the educational activities of sports is accompanied by an increase in the level of attitudes about the importance of pedagogical competencies, and vice versa.

Key words: *sport coach, pedagogical competencies, sport, education*